

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Polityka penitencjarna w Polsce – wyzwania i zagrożenia dla funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej

Imię i nazwisko autora pracy: mgr Emilia Chronowska-Sioła

Imię i nazwisko promotora: prof. dr hab. Andrzej Pieczywok

Imię i nazwisko promotora pomocniczego: dr Monika Gołembowska

Słowa kluczowe: polityka penitencjarna, system penitencjarny, Służba Więzienna, bezpieczeństwo publiczne, polityczność

Przedmiotem badań niniejszej pracy uczyniono ocenę realizowanej polityki penitencjarnej w Polsce, a także dokonane reformy więziennictwa w kontekście wyzwań i zagrożeń dla funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej.

Celem poznawczym przyświecającym realizacji procesu badawczego było poznanie opinii funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej na temat reformy więziennictwa i wpływu polityki penitencjarnej na rygoryzm i ograniczenie praw osób pozbawionych wolności, a także zbadanie wpływu kierunku polityki penitencjarnej przyjętego od 2017 roku i reformy więziennictwa na wyzwania i zagrożenia, z którymi mierzą się funkcjonariusze i pracownicy Służby Więziennej. Istota podjętych działań dotyczyła identyfikacji głównych wyzwań oraz zagrożeń dla kadry więziennej wynikających z realizacji założeń polityki penitencjarnej w praktyce, a także z implementacji założeń programów modernizujących więziennictwo. Ponadto, jako cele poznawcze dysertacji postrzegać należy również poznanie trudności jakie stwarza dla funkcjonariuszy program „Praca dla więźniów” oraz obsługa Systemu Dozoru Elektronicznego, jak również zbadanie wpływu zmiennych demograficznych i służbowych na bezpieczeństwo funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej. Idea dysertacji nie ogranicza się wyłącznie do aspektu teoretycznego, ale wykazuje również wymiar praktyczny, który skryzystalizował się w postaci opracowania koncepcji prospołecznej polityki penitencjarnej opartej na fundamentach wyszczególnionych w formie nadrzędnych wartości wraz z deskrypcją ich praktycznego zastosowania, dostosowanego do rzeczywistych możliwości i zasobów. W wyniku przeprowadzonych badań dokonano również próby ujęcia więziennictwa z perspektywy systemowej.

Główny problem badawczy przyjął formę pytania o następującej treści: które aspekty polityki penitencjarnej realizowane w warunkach instytucji totalnej w latach 2017-2023 mają największy wpływ na wyzwania i zagrożenia dla personelu penitencjarnego? Wobec tak ujętego

stanu rzeczywistego kluczowym dla podstaw badawczych dysertacji stało się rozwiązanie jednego ze szczegółowych problemów badawczych, który sformułowany został następująco: jakich należy dokonać zmian w polityce penitencjarnej (czy też polityce karnej) i reformie więziennictwa, by odpowiadały nowoczesnym standardom światowym w zakresie poprawy warunków pracy funkcjonariuszy, lepszego wykorzystania ich potencjału oraz zapewnienia godnych warunków wykonywania kary pozbawienia wolności i traktowania więźniów z poszanowaniem ich praw wynikających z przepisów prawa krajowego i międzynarodowego?

W niniejszej pracy przyjęto następującą hipotezę główną: przypuszcza się, że głównymi aspektami polityki penitencjarnej realizowanej w latach 2017-2023, które miały wpływ na wyzwania i zagrożenia w pracy zawodowej personelu penitencjarnego były: zagrożenia wynikające z kontaktu z osadzonymi, rozbudowana biurokracja, braki kadrowe, zmiany administracyjno-organizacyjne, przekształcenia strukturalne jednostek. Kierunki, które przyjęła polityka penitencjarna we wskazanym przedziale czasowym negatywnie oddziaływały na: bezpieczeństwo funkcjonariuszy i pracowników podczas wykonywania obowiązków zawodowych, zagrożenie wypaleniem zawodowym, wzrost obowiązków służbowych wynikających z obsługi Systemu Dozoru Elektronicznego oraz rozbudowy programu „Praca dla więźniów”.

Autorka spośród metod teoretycznych przyjęła metodę analizy instytucjonalno-prawnej, niezbędną do przywołania aktów prawnych stanowiących ważne tło podejmowanych decyzji politycznych w zakresie reformowania polskiego więziennictwa i wytyczania nowych kierunków polityki penitencjarnej, a także metodę systemową niezbędną przy analizowaniu systemu penitencjarnego jako pewnej całości złożonej z powiązanych ze sobą elementów. Badania empiryczne zrealizowane zostały metodą sondażu diagnostycznego przy zastosowaniu techniki ankiety w wybranych jednostkach penitencjarnych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego oraz techniką wywiadu pogłębionego częściowo ustrukturyzowanego z ekspertami zajmującymi się problematyką podjętą w niniejszej pracy. Narzędzie badawcze stanowił arkusz ankiety oraz wywiadu.

Przeprowadzony proces badawczy umożliwił osiągnięcie celu badań. Główny problem badawczy oraz problemy szczegółowe rozwiązano w poszczególnych rozdziałach rozprawy oraz w jej zakończeniu. Zweryfikowano również słuszność postawionych hipotez badawczych. Zrealizowane badania doprowadziły do potwierdzenia prawdziwości założeń wstępnych, które wzbogacono dodatkowymi uwagami i refleksjami.